

WILHELM DE KOTZEBUE

DIN MOLDOVA

Tablouri și schițe din 1850

Traducere din limba germană de
Anna Rosetti-Maiorescu

Prefață de Sorin Liviu Damean

Corint

CUPRINS

PREFĂȚĂ de Sorin Liviu Damean	5
O VÂNĂTOARE ÎN MOLDOVA.....	9
MĂNĂSTIREA TOMNATICĂ (VĂRATEC)	37
BĂILE DE LA SLĂNIC.....	51
IARMAROCUL SF. ILIE DIN FĂLTICENI	83
O ISTORIE ȚĂRĂNEASCĂ	106

O VÂNĂTOARE ÎN MOLDOVA

Fără a fi fost vreodată în viața mea vânător mare, din ziua venirii mele în Moldova căutam să iau și eu odată parte la o goană. Nu era încă vremea să-mi mulțămesc dorințile mele sângheroase, și de-abia în august le putui stâmpăra. Trei prietini, cu care mă legasem de câteva săptămâni, veniră să mă ia; și după o călătorie aproape de o zi întreagă, mă duseră într-o familie, a cărei moșie se afla în apropierea Carpaților și unde fui primit în chipul cel mai îndatoritor.

Dar pentru că trebuia să ajungem la o altă moșie, în fundul munților, spre a fi mai aproape de locul vânătoarei — și o parte din drum era foarte grea pentru trăsură —, stăpânul casei porunci îndată să se trimeată înainte, la un loc hotărât, caii de călărie trebuincioși. Bucata de drum până acolo era s-o facem cu trăsura.

Sara și dimineața de a doua zi le petrecurăm în con vorbiri vesele. Precum mi se întâmplase pretutindeni în Moldova, aşa și de astă dată mă simții numaidecât ca la mine acasă. Obiceiul de a chema bărbații și damele pe numele lor de botez înlesnește mult tonul familiar ce domnește în cercurile moldovene: cuvintele *cucoane* și *cucană* ce se pun înaintea numelui sunt singurele forme de

politeță întrebuințate. Vorbindu-se însă tot în felul acesta și de cei ce nu sunt de față, și întâmplându-se adesea că mai mulți cunoscuți să poarte același nume de botez, numele acestea sunt supuse la cele mai ciudate operații, spre a se putea face deosebirea. Din Alexandru se face de pildă Sandu, Sandulache, Alecu, Alecache și Coco. Ioan se preface asemenea în Iancu, Iăncușor, Ioniță, Enuță; trebuie oarecare bătaie de cap într-o asemenea adunare, până să poți înțelege de cine e vorba, și un străin, mai ales, greu dobândește această deprindere.

După un dejun îmbelșugat, sună în sfârșit ceasul de plecare. Afară de noi, cei patru musafiri, numai cuconoul Grigoriță¹, stăpânul casei, pe care-l numeam eu mai cu înlesnire Monsieur Grégoire, și vânătorul său luaseră parte la drumul nostru. Acest vânător era o ființă ciudată. Născut în Austria, el alipise pe lângă numele său pe acela de Wienerl, de vreme ce orice amintește o capitală dă totdeauna lucrului oarecare însemnatate. Trupul său cel lung, slab și cam încovoiat de bătrâneță era vârât într-o haină de vânătoare foarte roasă, cenușie, cu guler verde; o pălărioară tiroleză, cu pene de vultur, pusă îndrăzneț pe urechea stângă, îi acoperea părul cărunt; niște ochi suri, cam holbați pe fața-i roșie, dovedea că unui om de treabă îi puteau plăcea vinurile Moldovei tot aşa de mult ca și cele austriace; o mișcare a mâinilor, cu totul particulară lui, te făcea să-l crezi cam tămâiat.

Ne așezărăm, ca vai de noi, în două briște, și plecarăm. Întâi credeam că n-am s-o pot duce până la sfârșit. La fiecare dintre trăsuri, ușoare ca pana, erau înhămați patru

¹ Personaj inspirat, probabil, de prințul Grigore Cantacuzino (1814-1871), cununatul lui Wilhelm de Kotzebue (frate al soției sale, Aspasia Cantacuzino) (n. coord.).

cai, pe care-i goneau cu o adevărată furie surugii călări. A merge un ceas întreg prin albia seacă a unui râu, pe unde abia se cunoaște drumul și-ți sar pietrele din prundiș în cap — asta întrece gluma în acea epocă a vieții în care amintirile tinereții încep a fi conjugate în plusquam-perfectum¹. Perne, plăpumi, fân și paie saltă sub tine aşa de tare încât te cufunzi tot mai adânc, ridici picioarele în sus și, la urma urmelor, nici nu mai șezi pe partea trupului ce a fost dată omului de natură pentru îndămânarea sa. Dar te obișnuiești cu toate și pe la sfârșitul călătoriei eram chiar în stare să mă bucur de priveliștea dimprejurul meu. Valea pe care goneam era tăiată în două printr-o apă venită din munți; în dreapta și în stânga se ridicau, acoperite cu păduri, niște înălțimi care, încetul cu încetul, cu cât înaintam, se prefăceau în munți. De mare interes pentru mine, în drumul acesta, era șirul țăranilor de la munte ce se intorceau acasă cu faina și cu sarea, luate din vale, în schimb pe lâna și brânza de oi. Le încărcaseră toate pe caii lor cei mici și păroși, care se înșirau adesea în număr de 20 până la 30; ici și colo era și câte un bărbat sau o femeie, călări pe saci; sexul frumos încalecă întotdeauna ca noi, bărbații. Femeile și fetele de la munte abia se deosebesc de bărbați în portul lor; au ițari de lână albă, foarte lungi, pe care-i strâng în mii de crețuri, ca inelele unui șarpe; felul acesta de a călări nu este dar de nicio greutate pentru dânsenele. Am văzut chiar călugărițe încălcând falnic ca bărbații.

Țăranii aceștia de la munte sunt de o rasă minunată; femeile sunt rareori frumoase, cu atât mai frumoși sunt însă bărbații, a căror bunătate și curățenie de suflet se vede din ochii lor cei mari și limpezi. Pe lângă aceasta țin,

¹ Timpul mai mult ca perfect, în limba latină (n. red.).

cu dragostea Șvițeanului¹, la patria lor cea aspră, cu toate că nu pot găsi, de obicei, decât în apropierea locuințelor câte o bucațică de pământ de arat. Mulți dintr-însii do-bândesc ceva avere prin creșterea oilor, care află o pășune minunată pe aceste înălțimi; țăranul mai sărac, însă, e silit să taie tot lungul iernii lemne pentru proprietar, spre a se putea hrăni cu familia lui. Dacă sărăcia îl silește să-și cerce norocul la câmp, nu poate sta mult, dorul îl gonește iarăși în munții lui.

La un loc, unde drumul părăsește albia râului și se urcă pe un deal răpede, ne oprirăm dinaintea unei crâșme sărăcăcioase. Mă coborâi cu placere din brișcă; mă mâncă tot trupul, mi se băteau toate vinele și-mi simțeam picioarele parcă ar fi fost, fără întrerupere, vârâte într-un furnicar. Caii stăteau gata; mie mi se dete un roib mic care-și ciulea urechile cu viclenie și se uita cam chiorâș la mine, ceea ce dovedea un caracter foarte puțin plăcut.

— Monsieur Grégoire, zisei eu, m-am produs până acum cu succes, în deosebitele capitale ale Europei, pe deosebiți cai închiriați, dar tot trebuie să mărturisesc că, dacă roibul acesta tinerel începe să facă nebunii cu mine prin munți, apoi m-am procoposit!

Dobitocul însă era bland ca un miel; și, spre mai mare siguranță, lângă mine călărea un țăran, care avea poruncă să bage de samă la fiecare pas, ca să nu se primejduiască viața musafirului. Caravana se puse încet în mișcare.

Abia îmi pot aduce aminte de o excursiune mai plăcută. Se înțelege că o mare parte a acestei plăceri era datorită societății în care mă aflam, dar și iubirea mea pentru frumusețile naturii mă făcea de la sine vesel și cu

¹ Elvețianului (n. red.).

voie bună. Privește întinsă nu aveam pe drum, dar cine poate simți farmecul cuprins în cuvintele „singurătatea pădurii” mă înțelege. Aici călăreții se despărțeau în mici grupe, aici rămâneam cu toți împreună, când era cărarea mai largă și, vorbind, săream de la un lucru la altul, precum sărea și râulețul la picioarele noastre, de pe o piatră pe alta. Și, pe lângă aceasta, vâjâirea veșnică, tainica vâjâire și tainicul freamăt al brazilor...

În deal, sus de tot, se afla o fântână cu apă cea mai limpede; aici ne oprirăm; ne răcorirăm la izvor și hotărâram să ne odihnim puțin, soarele fiind încă sus pe cer.

Pe când stam noi așa, culcați pe iarbă, și caii pășteau în liniște împrejurul nostru, făcui întrebarea dacă tâlharii n-au pus încă mâna pe pădurile aceste minunate și aflai, spre mirarea mea, că o adevărată bandă de hoți, cu toată organizația rea a poliției rurale, este lucru foarte rar în Moldova. Sunt mulți vagabonzi care, la întâmplare, privesc și hoția ca un izvor de câștig. Toți țiganii care nu muncesc pământul fac parte din acest soi de oameni, și numărul lor se urcă la mai multe mii. O călcare a unei case boierești, sau o întreprindere pornită din spirit de asociere este, dar, lucru foarte rar; negustorii însă, ovrei și mai ales călătorii în trăsuri proaste, la care se crede că nu se vor afla arme de foc, trebuie să se ferească de a pune noaptea la încercare cinstea drumeștilor. În asemenea împrejurări se întâmplă și omoruri.

Cel din urmă căpitan de hoți vestit, care mai trăiește în gura poporului, era Ion Petrarul, și el își alese tocmai pădurile prin care treeam acum, pentru săvârșirea faptelelor sale. Pe aici trăia, cu tovarășii lui, încă din anul 1834. Moșia pe care o părăsise tocmai era locuită în vremea aceea de prințesa E. Cantacuzino. Casa boierească cea